

Slika zunanjšine gradu

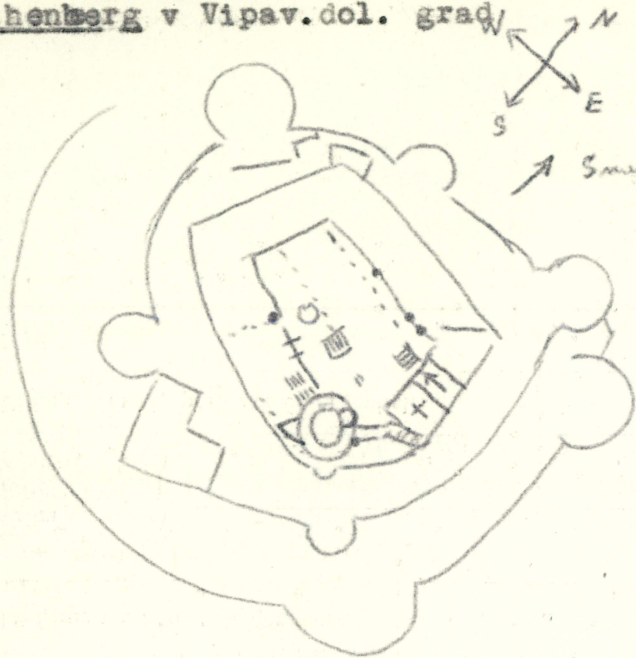
Il.Slov.1926,štev.št.49,št.9.

Slika gradu in okolice.

Il.Slov.1932,L.VIII,št.1,str.3.

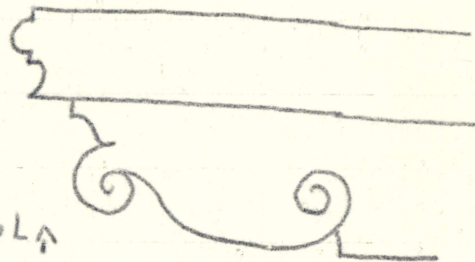
Najstarejši del je okrogli stolp iz 15.stol. in prvo notranje obzidje, ki na jugu in vzhodu oklepa v različnih razmakih stolp. Na to obzidje se je na vzhodnem delu naslonila l.1533 kapela, na južnem delu obzidja, ki zavija proti zahodu, pa se je dvignilo renesančno poslopje, ki se je na zahodu sklenilo s starejšim gotskim poslopjem (v njem je zazidano gotsko okno). Med stanovanjskim poslopjem na severu, ki kaže v pritličju še gotske znake, ter je dobilo današnjo obliko (fabijon) v baroku, in pa kapelo je bilo sezidano poslopje, verjetno v 17.stol. s stopniščnim podhodom na dvorišča. Trakt na severozahodu, ki veže stanovanjsko poslopje z jugozahodnim traktom, je porušen in ne kaže nobenih časovno opredeljivih znamenj. 16.stol. je grad obdalo z dvojnimi obzidjem z rondeli, stolp pa je dobil arkadni venec na konzolah. Lega: Grad stoji v pobočju hriba jugovzhodno od Rihemberga, na strateški točki na križišču cest Komen, Štanjel, Gorica.

Stilist.oznaka: Grad predstavlja sklenjeni tip, ki so mu postopne dozidave izoblikovale poligonalno dvorišče. V glavnem je plod 16.stol., ki mu je dalo dvojno obzidje in zaključilo vrh stolpa s cinami. Končne oblike pa mu je dal barok, ki je preoblikoval kapelo in povišal glavno stanovanjsko poslopje. Opis: Dvojni obroč obzidja se prilaga stopničastemu terenu ter poteka, razen na severu, po zunanjem robu obeh teras. Zunanji zid zavija v lahнем loku p proti jugu, kjer na jugovzh. strani iztisne velik rondel, od tu pa krene proti vzhodu, kjer se nasloni na okrogel stolp s paličastim vencem, ki poteka med stožčastim pritličjem in med vrhnjim delom s strelnimi linami. Od tod pa se na eni strani veže z notranjim zidom, na drugi pa se v topem kotu lomi proti severovzh. stolpu, odkoder poteka v bližini stanovanjskega poslopja, kateremu se najbolj približa na jugovzh., kjer se spoji s prehodnim lokom z opornikom na sev.oglu baročne stavbe.

Bihenberg v Vipav.dol. grad

* Slike fragment

Konzola

Nato krene obzidje na stolp z vhodno partijo. Iz tega stolpa pa se prične drugo, notranje obzidje, ki v glavnem ponavlja smer zunanjega zidu. Med zunanjim zidom in gradom zavija v loku proti jugozahodu, kjer v osi velike rondele oblikuje okrogel stolp, nato pa se nadaljuje proti NW ter se nasloni na NE stolp, na katerega se naslanja tudi zunanji obroč.

V južnem kotu dvorišča je osrednji (glavni) stolp okroglega tlorisa s pristrešenim talnim zidcem, v 4 nadstropjih kaže enak način zidave in isto konstrukcijo okenskih ostenij. Pravilna zidava v plasteh. Konstrukcijo oken sestavljajo kamnitni zidaki, ki so zgoraj rahlo usločeno zloženi. Na SE strani so v stolpu v steni vgrajene polžaste stopnice iz konglomerata in s polkrožnim porotalom s posnetim robom na ajdovo zrno. Peto nadstropje pa kaže znake drugačne zidave; plastenje nadomesti nepravilna zidava iz tankih kamnitnih plošč. Na vrhu na zunanji strani pod plitvo kupolo pa poteka ar-

kadni zidec na profiliranih konzolah, s palico na vrhu. Cine so morda plod restavracije.

Spojni mostič veže stolp s prostorom nad kapelo.

Stanovanjsko poslopje: Zunanja fasada stan.poslopja je nerazčlenjena, dvignjena v dve nadstropji ter ima baročen fabijon. Okna imajo profilirane prekladne strešice ter kamnitne okvire. Dvoriščna fasada, ki se nakako v sredi lomi, pa pod ometom na južnem koncu skriva dvoje ali troje gotskih četverokotnih oken s prirezom na ajdovo zrno. Med pritličjem notranje fasade in dvoriščem je deloma pokrit hodnik, ki vodi v kletne prostore. Ohranjena 2 polkrožna portala s posnetim robom (pritličeje) in eno četverokotno okno s posnetim robom. Kleti banjasto obokane s sosvodnicami, ki rasejo iz tal.

Ostanki stenske dekoracije so vidni v I.nadstropju levo od glavnega vhoda; vidni so slikani kapiteli

Cevc, Zap.XI.str.41-43, 13.7.48.

Viri in literatura :

Stare slike :

Stavbna zgodovina : Najstarejši del je okrogel stolp iz 15. stol. in I. notranje obzidje, ki ga na vzhodu in S oklepa v različnih razmakih. Na to obzidje se je na vzhodnem delu naslonila l. 1533. kapela, na južnem delu obzidja pa ko se zavije proti W se je dvignilo renesančno poslopje - zazidano gotsko okno. Med stanovanjskim poslopjem na N, ki kaže v pritličju že gotske znake in je dobilo končno obliko v baroku ter kapelo iz l. 1533. je bilo prizidano verjetno v 17. stol., poslopje s stopnišnim podhodom. Trakt na NW, ki veže stanovanjsko poslopje na SW traktom, je porušeno in ne kaže nobenih časovno opredeljivih fragmentov.

16. stol. je grad oklenilo z dvojinim obzidjem z *rondelami*, stolp pa je dobil arkadni venec na konzolah.

Lega : Grad stoji ob pobočju hriba SE od Rihemberga na strateški točki na križišču cest Komen, Štanjel proti Gorici.

Stilistična označba : Grad predstavlja sklenjen tip, ki so mu pa stopnje zidave izoblikovale poligonalno dvorišče. V glavnem je plod 16. stol., ki mu je dalo dvojno obzidje in zaključki vrh stolpa z linami. Končno obliko pa mu je dal barok, ki je preoblikoval kapelo ter povišal glavno stanovanjsko poslopje.

Opis: 2. obroč obzidja se prilega stopničastemu terenu ter poteka razen na N po zunanjem robu dveh teras. Zunanji zid zavija v rahlem loku protijugu, kjer na SE iztisne velikokotniko ~~rondelo~~ rondelo, od tu pak rene proti E, kjer se nasloni na okrogli stolp s paličastim vencem, ki poteka

med stožčastim pritličjem in ozkim delom s strelnimi linami. Od tu se na eni strani veže z notranjim zidom, na drugi strani pa se v topem kotu veže proti NE stolpu. Od tu pa poteka v bližini stanovanjskega poslopja, kateremu se najbolj približa na SE, kjer se spoji s prehodnim lokom z opornikom na sev. robu baročne stavbe. Nato ob obzidje grene na stolp z vzhodno partijo. Iz tega stolpa pa se prične 2. notranje obzidje, ki v glavnem ponovi smer zunanjega zidu. Med zunanjim zidom in gradom zavije proti SW, kjer v osi velike rondele oblikuje okrogli stolp, nato pa se prelomi proti NE ter se nasloni na NE stolp. Na tega se naslanja tudi zunanji obroč.

Glavi stolp v S kotu dvorišča je okrogle oblike s pristrešnim talnim zidcem. V štirih nadstropjih kaže isti način zidave ter isto konstrukcijo okenskih ostenij. ~~Pravokotna~~ Pravilna zidava v plasteh. Konstrukcija oken sestavljajo kameniti zidaki, ki so zgoraj zloženi ranlo usločeno. V petem nadstropju nadomesti plastenje zidava iz tankih kamenitih plošč. Na zunanji strani pod plitvo kupolo in pa na SE strani so v steni stolpa vgrajene polžaste stopnice iz konglomerata, s okroglim portalom, z robom, posnetim na ajdovo zrno.

Na zunanjščini pod plitvo kupolo pa poteka arkadni zidec na konzolah

Spolico. Ane so morda rezultat restavracije

Spojni mostič veže stolp s prostornino nad kapelo.

Stanovanjsko poslopje. Zunanja fasada stanovanjskega poslopja je narazčlenjena, dvignjena z dvoje nadstropij ter ima baročen fabion. Okna imajo kamenite okvirje ter profilirano prekladno strešico. Okna so v osi. Dvoriščna fasada, ki se ~~xx~~ nekako v sredini lomi pa pod ometom na koncu skirva dvoje ali troje četverokotnih oken s prirezom na ajdovo zrno. *pod ometom na južnem koncu.*

Med pritličjem notranje fasade in dvignjenim dvoriščnim ~~em~~ je deloma

pokrit hodnik, ki vodi v kletne prostore. V pritličju sta ohranjena dva polkrožna portala s posnetim robom in eno četverokotno okno s posnetim robom.

Kleti so n banjasto svodene s sosvodnicami, ki rasejo iz tal. Ostanki stenske dekoracije so vidni v I. nadstropju levo od glavnega vhoda. Vidni so slikani kapiteli.

Poslopje med glavnim stolpom stavbe z zazidanim gotskim oknom je deloma prosto na prvem notranjem zidu. Portal s profilirano prekládno strešico na dvoriščni strani. Nad portalom je bil v dolžini celotne fasade balkon na profiliranih konzolah. Balkon je imel ograjo iz renesančnih balustrov. Pod streho v osi oken so bile ovalne line.

Grajska kapela je vdelenana v E trakt gradu z glavnim dostopom z grajskega dvorišča, na katerega *zr tudi* *ljena* fasada. Na fasadi ima renesančen portal, ob njem na vsaki strani po 1 pravokotno okno s *pseudo* prire-zanim okvir~~om~~, nad njima 2 polkrožnih oken, med njima širok polkrožni lok na vrhu pa zaključuje fasado arkada 5 lokov in ~~xx~~ 4 balustri. Kapela ima odprte stolpne line iz rezanega kamna renesančne oblike. Ta prostor je prekrit ~~xx~~ z novo pultno streho. Znotraj je kapela kvadratnega tlorisa brez apside ter je bila nekoč obokana z rebri po sistemu križne zvezde, toda zdaj so *skrajšane* le konzole na oglin ter na njih začetki reber. Konzole imajo že renesančni portal, rebra pa so do oje-stransko žlebasti (torej poznogotskega profila). Konzola na eps olta ju ima napis:

O RIA AVO
1533

Konzola na evs oltarju pa ima letnico : M^oCCCCCXXXIII

Na konzolah se pojavljajo *viticasti portali* v ostenju fasadnega polkrožnega okna ter v ostenju zazidanih oken. Na N steni je opaziti ostanke

naključvanih fresk - zelene pobornata nitice z marmornimi veni / zgodnji listi.

Oltar je marmornata arhitektura s 2 stebra s korintskimi kapiteli, ter z razbitim polkrožnim čelom in z napisom:

IOANNES IGNATIVS

S. R.

COMES DE LANT IERI

MDCCXXVI

Oltarna slika uničena.

Grad je bil med zadnjo vojno bombardiran in požgan, ~~nixxxxxx~~ in je danes razvalina, ki jo je na vsak način treba restavrirati. Potrebna je še pobrobnejša raziskava x in risanje načrtov.

Zapiski topografske komisije, rkp. ~~xxxx~~ 1948.